

Тема: Технологічний етап. Розкроювання й обробка країв виробу.

Мета уроку:

навчальна: ознайомлення учнів зі способами розкроювання тканини для вишивання, ознайомити обробкою країв вишитих виробів та з оздобленням країв вишитого виробу петельним швом;

розвивальна: розвиток навичок роботи з інструментами та пристосуваннями, розвивати спостережливість та вміння аналізувати;

виховна: виховання художнього смаку та поваги до українських культурно-історичних традицій.

Обладнання й наочність: комп'ютер, мультимедійний проектор, екран, набори зразків, картки для опитування та гри.

Інструменти й матеріали: тканина, нитки, голки, ножиці, п'яльця, наперсток.

Тип уроку: комбінований.

ХІД УРОКУ

I. Організаційна частина

Перевірка наявності учнів, підготовленості їх до уроку, наявності робочого одягу. Створення позитивного настрою в учнів. Урок починається з прослуховування куплету пісні Наталії Май «Мамина сорочка», потім звук робиться тихіше і діти можуть поспівати.

II. Актуалізація опорних знань і вмінь учнів

Учитель. У вас на столах є набори зразків. Огляньте їх і дайте відповіді на запитання.

- Які різновиди хрестикових швів ви знаєте? (Прямий, косий, подвійний).
- Які орнаменти вишивають швом «хрестик»? (Геометричні, рослинні, антропоморфні, зооморфні).
- Як утворюють косий хрестик? (У результаті схрещення у квадраті двох діагональних стібків. Спочатку вишивають ряд паралельних косих стібків в одному напрямку (нижні стібки), а повертаючись назад, їх покривають паралельними косими стібками такої ж величини (верхні стібки)).
- Що ви знаєте про шов «Прямий хрестик»? (Прямий хрестик найбільш поширений у західній частині України, але як елемент орнаменту є у

вишивках інших областей. Вишивають прямим хрестиком так само, як і косим, але стібки перехрещують не по діагоналі, вони вертикальні й діагональні).

- Які найчастіше нитки використовують у вишиванні? (Муліне)
- Як визначити оптимальну довжину нитки, що використовують для вишивання? (навколо ліктя)

III. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Я розкажу вам притчу В.Сухомлинського «Творець».

У давнину жив молодий муляр. Він фарбував паркани та стіни будинків, і здавалося, був задоволений своїм життям, але ніхто не знав, що в нього є потаємна мрія. Муляр усім серцем хотів стати художником. Якось він стояв на мосту і дивився, як на воді грають сонячні зайчики, схожі на маленьких сріблястих рибок.

Якби я хотів передати хоча б соту частину краси, що оточує нас! – вигукнув він.

І тут сталося диво. Нібито почувши його слова, на нього зійшла іскра натхнення. У ту ж мить хлопець зрозумів, як відродити на полотні сріблясті промінці на заході, тремтіння листя, коли дмухає теплий вітерець, та краплинку роси на бутоні троянд.

Юнак купив полотно й фарби та, сповнений творчим духом, узявся за роботу. Зранку до вечора він сидів за мольбертом, але не почувався стомленим. З кожним днем його майстерність зростала. І от прийшов час, коли його стали називати «Майстром».

Учитель. Для того щоб розбудити іскру натхнення, яка допоможе в майбутньому стати майстром, сьогодні разом запалімо вогник творчості.

Клаптик тканини, що лежить перед вами, містить у собі цілий світ. На ньому ще не вишитий жодний стібок, і ніщо не порушує його чистоти. Але я знаю, що ви можете перетворити його, укласти в нього інший зміст. І тоді він заграє, переливаючись усіма кольорами, коли виникне чудова вишиванка на цьому полотні.

IV.

Повідомлення теми уроку. Визначення завдань для учнів на урок.

Учитель. Запишіть у робочі зошити тему уроку: «Технологічний етап. Розкрюювання й обробка країв виробу».

Учні повинні:

- **знати:** послідовність виготовлення виробу, способи розкроювання тканини для вишивання, технологію оброблення країв вишитих виробів;
- **уміти:** навчитися підготовлену тканину для вишивання закріплювати у п'яльця.

V. Вивчення нового матеріалу.

Технологічний етап проектування

Учитель. Технологічний етап проектування включає такі роботи:

- послідовне виконання технологічних операцій, передбачених технологічним процесом;
- самоконтроль своєї діяльності;
- дотримання технології, трудової дисципліни.

Розглянемо докладно, у якій послідовності слід виготовляти наш виріб.

❖ Розкроювання тканини

1. Відріжте шматок тканини, який як мінімум на 5 см перевищує розміри мотиву з кожного боку.
2. Обробіть краї серветки.

(Перегляд відео «Розкроювання тканини»)

❖ Початок вишивання

Складіть тканину вчетверо. Потім розгорніть її і виконайте намічання по лініях згину швом «уперед голка». Точка перетину рядків намітки позначає центр полотна.

(Перегляд відео «Намічання центру полотна»)

❖ Закріплення тканини у п'яльцях

П'яльця – це спеціальний пристрій для натягування тканини. Ці найпростіші пристосування, призначені для вишивання, з'явилися ще в старовину. Сьогодні відомо кілька видів п'ялець, що розрізняються за формою, розмірами та матеріалом, з якого вони виготовлені.

Круглі дерев'яні п'яльця

Для виготовлення круглих дерев'яних п'ялець використовують деревину міцних порід — дуба або бука. Вони мають діаметр від 10,5 до 30 см. Конструкцію дерев'яних круглих п'ялець складають два обідка, ширина

кожної з яких 8 мм. Проте в даний час на ринку представлені моделі п'ялець, мають обідки шириною до 15 мм. Це дозволяє домогтися гарного натягу полотна-основи, а отже, отримати більш рівну вишивку.

Круглі пластикові п'яльця

Якщо дерев'яні п'яльця з'явилися ще в старовину, то круглі, зроблені з легкої пластмаси стали популярними в нашій країні в радянський період. Як відомо, пластмаса є досить дешевим матеріалом. А тому головним достоїнством пластмасових п'ялець можна назвати їх низьку вартість. Одним з переваг круглих п'ялець, виготовлених з пластику, вважається також можливість їх використання не тільки для ручного, але також і для машинного вишивання. Вони мають різне забарвлення. Діаметр їх варіює від 10 до 27 см. Таким чином, кожна майстриня може без праці підібрати п'яльця залежно від характеру майбутньої роботи та власних пристрастей.

Також існують такі види більш сучасних та простих у використанні пристосувань придуманих та виготовлених на основі дерев'яних п'ялець:

- ***П'яльці-рамка***
- ***Гобеленова рамка***
- ***П'яльці з струбцинами***
- ***Крісельні п'яльці***
- ***Настільний верстат для вишивання***
- ***Підлоговий станок для вишивання***

Використовуйте п'яльця досить широкі, щоб усередині них міг поміститися гаптовий мотив. Під час вишивання великих робіт зрушуйте полотно по закінченні кожного фрагмента, стежачи, щоб не пошкодилися стібки. Щоб тканина не ковзалася, обмотайте внутрішній обруч смужкою тканини. Закріпіть кінець тканини декількома стібками. Покладіть тканину по центру на внутрішній обруч. Зверху покладіть зовнішній обруч, стежачи за тим, щоб тканина була натягнута рівномірно. Закріпіть затискач на зовнішньому обручі.

❖ Вишивання хрестиком за рахунковою схемою

У разі використання лічильної схеми для вишивки хрестом найголовніше, щоб кількість клітинок на схемі відповідала сітці рівномірно переплечених ниток вашої тканини. Використовують 2 види схем – кольорові й чорно-білі.

❖ **Оздоблення країв виробу петельним швом.**

В українській вишивці існує багато швів, якими обробляють зрізи тканини у серветках. Такі шви називають обметницею. В основі – петельний шов, стібки можуть бути розташовані на однаковій відстані, але різної довжини, групами, виходять 2 або 3 стібки з однієї точки. Це шви: «двійка», «трійка», «городки», «грабельки», «плахточка».

Петельний шов відноситься до крайових швів. Він може бути використаний в обробці як вишивки, так і в'язаних виробів. Ось основні види петельного шва, які допоможуть вам у оформленні робіт.

Перш ніж приступити до виконання петельного шва, акуратно підвертаємо край швом «уперед голка». Робочу нитку закріплюємо в середині підгину й виводимо її на лицьовий бік під підгином. Потім голку направляємо вгору і справа наліво заводимо її під робочу нитку, отримуємо першу петлю. Так само виконуємо наступні стібки, розташовуємо їх на однаковій відстані один від одного.

VI. Осмислення учнями вивченого матеріалу

Учні записують у зошит:

Технологічний етап. Послідовність вишивання виробу

- Підготувати тканину й нитки виготовлення та оздоблення вибраного об'єкта праці.
- Визначити розмір тканини для вишивання, з припусками на оброблення краю.
- Обметати зрізи тканини простою швейною ниткою чи обробити краї клеєм ПВА.
- Визначити середину тканину та послідовність вишивання узору.
- Натягнути тканину на п'яльця.
- Під час вишивання використати потрібну техніку виконання.
- Оздобити краї петельним швом.
- Остаточо обробити виріб. ВТО: прання, прасування, виведення плям.

Учитель. Настільки вдало ми зможемо пройти всі ці етапи і вдало виготовити наш виріб залежить від вас та ваших знань правил безпечної роботи та санітарно-гігієнічно вимоги.

Тож давайте пограємо у **гру «Доміно»**. Починає гру учень, якому випала перша картка. Він читає питання і сам на нього відповідає. Наступний той, у кого відповідь на це питання в першій частині картки. Цей учень читає питання в другій частині картки і теж на нього відповідає...

1. Що треба одягнути перед роботою в майстерні?

Перед роботою в майстерні необхідно обов'язково одягнути спецодяг.

2. Як треба сидіти при шитті і вишиванні?

Сидіти прямо, не сутулячись, спираючись на спинку стільця.

3. З якого боку повинно падати світло при роботі?

Під час вишивання правою рукою світло повинно падати зліва на робоче місце, а при вишиванні лівою рукою – справа.

4. Через який час треба робити перерву? Для чого?

Через кожні 40-45 хвилин вишивання чи шиття необхідно робити відпочинок для очей на 5-10 хвилин.

5. Де зберігати інструменти?

Інструменти і пристрої для пошиття зберігати у спеціальній шкатулці чи ящичку.

6. Як працювати голкою?

Голкою працювати обережно.

7. Що не можна робити з голкою?

Не підносити голку близько до обличчя, не залишати голку без нитки, не вколювати її в одяг, меблі, штори.

8. Як класти ножиці на стіл?

Ножиці на стіл класти із зімкненими лезами, направленими від себе.

9. Що потрібно зробити перед роботою з тканиною?

Перед роботою з тканиною треба ретельно вимити руки, щоб не забруднити тканину.

10. Чого дотримуватись на робочому столі?

На робочому столі слід дотримуватись чистоти і порядку.

VII. Рефлексія

Продовж речення:

1. Сьогодні на уроці мені сподобалось...
2. Я дізнався для себе...
3. Мені на уроці було цікаво, тому що...
4. Важким завданням для мене було...
5. Я дізнався на уроці що...

VIII. Підсумок уроку

Учитель. Є така професія майстер народної вишивки. Він повинен досконало знати всі техніки вишивання, правильно підбирати необхідні матеріали (нитки, тканини), кольори. Особливий талант і майстерність виявляються під час створення орнаментів з урахуванням давніх традицій певної місцевості. Для цього майстри копітко, іноді все свідоме життя збирають і вивчають перлини народної вишивки. Це – любов до свого краю, народної творчості. Досягти вершини цієї професії може людина, яка має такі риси характеру, як посидючість, акуратність, уважність. Ви ж пізнаєте основи майстерності й, можливо, колись когось із вас теж назвуть майстром.

IX. Домашнє завдання

Повторити техніку вишивання хрестиком в Інтернеті та засоби для вишивання виробів хрестиком.

Технологічний етап. Послідовність вишивання виробу

- Підготувати тканину й нитки виготовлення та оздоблення вибраного об'єкта праці.
- Визначити розмір тканини для вишивання, з припусками на оброблення краю.
- Обметати зрізи тканини простою швейною ниткою чи обробити краї клеєм ПВА.
- Визначити середину тканину та послідовність вишивання узору.
- Натягнути тканину на п'яльця.
- Під час вишивання використати потрібну техніку виконання.
- Оздобити краї петельним швом.
- Остаточо обробити виріб. ВТО: прання, прасування, виведення плям.

	Що треба одягнути перед роботою в майстерні?
Перед роботою в майстерні необхідно обов'язково одягнути спецодяг.	Як треба сидіти при шитті і вишиванні?
Сидіти прямо, не сутулячись, спираючись на спинку стільця.	З якого боку повинно падати світло при роботі?
Під час вишивання правою рукою світло повинно падати зліва на робоче місце, а при вишиванні лівою рукою – справа.	Через який час треба робити перерву? Для чого?
Через кожні 40-45 хвилин вишивання чи шиття	

необхідно робити відпочинок для очей на 5-10 хвилин.	Де зберігати інструменти?
Інструменти і пристрої для пошиття зберігати у спеціальній шкатулці чи ящику.	Як працювати голкою?
Голкою працювати обережно.	Що не можна робити з голкою?
Не підносити голку близько до обличчя, не залишати голку без нитки, не вколювати її в одяг, меблі, штори.	Як класти ножиці на стіл?
Ножиці на стіл класти із зімкненими лезами, направленими від себе.	Що потрібно зробити перед роботою з тканиною?
Перед роботою з тканиною треба ретельно вимити руки, щоб не забруднити тканину.	Чого дотримуватись на робочому столі?

--	--